

GRUNDEN FÖR EN LYCKAD APPORTERINGSTRÄNING

*Text: Susanna Hallgren
Publicerat i Tollaren nr 1 & 2, 2008*

Det finns många olika sätt att se på hundträning och hur man bör träna sin hund och det finns många som vill dela med sig av sitt sätt att se på saken. Plocka russin ur kakorna från alla råd du får och sätt ihop din egen träningsfilosofi. I följande artikelserie kommer jag att presentera lite av mitt tänk kring jaktträning och hur man kan lära in och träna dess olika delar. Hoppas att du hittar några russin...

Hur bygger man upp en god apportör?

En bra grundrelation

En bra grundrelation är grunden för allt vi vill göra med våra hundar. En bra relation präglad av förtroende, trygghet, närhet, kontakt och en vilja att samarbeta med sin förare. En relation där matte/husse är den naturliga innehavaren av flockledarrollen. Hunden *vill* följa matte/husses initiativ och litar på dennes kompetens som ledare.

Samarbetsvilja

Till en viss del är samarbetsviljan förutbestämd av arvet. Men det gäller ju att förvalta arvet på bästa sätt. Att stimulera och utveckla hundens samarbetsvilja är därför viktigt. Hunden behöver få lära sig att samarbete lönar sig, d v s att det leder till något positivt.

Apporteringslust

Även apporteringslust är en medfödd egenskap, som kan förvaltas på olika sätt. Att uppmuntra hundens spontana lust att apportera och träna på ett positivt och motiverande sätt är viktigt för att utveckla hundens apporteringslust i rätt riktning.

En god vardagslydnad

Om vi har en bra grundrelation brukar en god vardagslydnad inte vara alltför svår att etablera. Med en god kontakt och följsamhet, en väl fungerande inkallning, ett väl befäst ”nej”, lite stadga och passivitetsträning har man kommit långt. Förutsatt att alla dessa komponenter verkligen fungerar...

Grundläggande apporteringsträning

Grundläggande apporteringsträning handlar om att lära hunden att apportera och att leverera apportert till oss. Att arbeta för *oss* i sitt apporteringsarbete och inte för sig själva. Här inryms även viltintresse.

En god jaktlydnad

Med en bra grundrelation och en god vardagslydnad i botten så har vi kommit en bra bit på väg, men det finns ett par delar vi behöver jobba lite extra med för att få en god jaktlydnad – inlärning av visselsignaler för inkallning, stopp och sök, ett stabilt jaktfot samt en väl befäst stadga och förmåga att vara passiv.

Grundläggande momentträning

Grundläggande träning av de olika momenten – fritt sök, markering, dirigering. Här kommer även skott och vattenarbete in.

Avancerad momentträning

För de som kommit en bit på väg i sin momentträning. Mer avancerad träning av sök, markeringar och dirigering. Även mer avancerad träning när det gäller miljöer och störningar.

I denna artikelserie kommer jag att ta upp två viktiga delar i byggarbetet:

- Grundläggande apporteringsträning
- En god jaktlydnad

Vissa förespråkar att en förutsättning för att kunna bedriva apporteringsträning är att man befäst en god jaktlydnad. Själv tränar jag båda dessa delar parallellt. Jag börjar tidigt med apporteringsträningen, men anpassar upplägg och övningar på ett sånt sätt att de olika delarna inte hamnar i konflikt med varandra. Även den grundläggande momentträningen smyger jag in på ett tidigt stadium, på ett lekfullt och kravlöst sätt.

I takt med att hunden utvecklas och allt fler pusselbitar faller på plats utvecklar jag träningen, höjer svårighetsgraden på övningarna och höjer ribban för vad jag vill att hunden ska lyckas med. En viktig princip jag har är att alltid försöka lägga upp träningen så att hunden lyckas, samtidigt som den utvecklas. Det är en balansgång att lyckas anpassa träningen till en lagom nivå, men det är en ack så viktig balansgång. Det är väldigt lätt att öka svårighetsgraden lite för mycket. Lagom är bäst! Och tänk långsiktigt.

Grundläggande apporteringsträning

En viktig grundsten i arbetet att bygga upp en god apportör är att få till en bra apportering. Med bra apportering menar jag att hunden söker rätt på, griper (utan tvekan eller uppmaning), levererar och lämnar av de apportioner den finner till sin förare, såväl dummies som vilt. Den ska dessutom helst göra det med hög motivation, fart och glädje.

SÖKA RÄTT PÅ

Viljan att hitta är en viktig förutsättning till att det ska resultera i någon apportering. Hur stark denna vilja är beror dels på arv, men givetvis även på hur vi tränar och uppmuntrar den. Hur tränar och uppmuntrar man då viljan att hitta?

Motivation

Motivation i sökarbetet är A och O. Hunden ska tycka att det är det roligaste som finns att söka rätt på det där magiska föremålet.

Hur man lägger upp sina övningar påverkar motivationen. Hunden ska ha en hög motivation att gå ut i området och söka. Ladda området när du går ut och gömmer apporten. Om hunden har en låg motivation kanske du ska springa runt och kackla och/eller klappa händerna därute för att göra det extra intressant och därmed höja motivationen. Har hunden en hög motivation redan från början lär det inte behövas.

Ju duktigare hunden blir på att söka rätt på apporten, desto svårare kan du gömma den. Motivationen att gå ut och söka ska dock fortfarande vara hög. Balansera övningen så att den blir lagom svår. Hunden ska jobba med bibehållen motivation och inte hinna tröttna.

Vår respons när de väl har hittat något och kommer in med det kommer att påverka hur hög motivationen kommer att vara kommande gånger de ska ut och söka. Med en hund som är nybörjare, eller en hund som kanske har lite för låg motivation att söka, så behöver man arbeta med att ge hunden ordentligt med positiv respons när den har hittat något. Den ska förstå hur himla duktig den är som hittat det där magiska föremålet.

GRIPA

När hunden hittat en apport är nästa steg att spontant, utan tvekan eller uppmaning, gripa apporten. Även här handlar det dels om arv, men givetvis även på hur vi tränar och uppmuntrar hundens apporteringslust. Det kan vara en självklarhet att gripa snabbt om det rör sig om en tennisboll eller ens egen dummy, men för vissa hundar kan det räcka med att det ligger någon annans dummy därute för att gripandet ska bli lite tveksamt.

Hur kan vi då träna och uppmuntra snabba och bra gripanden? Som jag ser det, handlar det mycket om att hitta rätt fokus hos hunden och om att förstärka rätt beteende.

Gripandet

Hur själva gripandet av apporten ser ut kan variera mycket. Snabbt eller långsamt? Med eller utan tveksamhet? Spontant eller efter påverkan från förare?

Att hunden hänger över apporterna är inte helt ovanligt. Händer det på jaktprov så blir förklaringen bristande apporteringslust. Och visst kan det handla om det, men ibland undrar jag vad som fanns där från början och vad som är inlärt. I all välmening tror jag att vi ibland råkar lära våra hundar vissa felbeteenden, som t ex att hänga över apporterna.

Vänta ut och belöna

Ofta ackompanjerar vi hundens försök att gripa med glada heja-rop i ett försök att få hunden att gripa föremålet. Jag tror mer på att ha en mer lågmäld profil. Att vara tyst och passiv tills hunden har gripit föremålet och då släppa loss glada hurra-rop, för att tala om för hunden hur himla duktig den är. Det är väldigt lätt att fastna i ett beteende där man måste peppa hunden, eller i värsta fall kommendera hunden, för att den ska ta föremålet. Vänta på att hunden självständigt griper föremålet och när den gör det får du agera istället. Ge den då rikligt med beröm, vänd på klacken och spring åt andra hållet med glada hurra-rop, ta fram stora korvpåsen eller hur du nu själv väljer att belöna. Hunden har gjort något bra och den ska få veta det. Anpassa din belöning efter hur bra prestation du tycker det var. Använder du klicker så kan du även klicka själva gripandet.

Greppet

Vilket typ av grepp hunden tar kan även det variera. Mjukt eller hårt? Löst och slarvigt eller rejält? Stilla eller oroligt?

Löst/slarvigt grepp

Att hunden griper apporten lite slarvigt, med lite för löst grepp, är även det ett relativt vanligt problem. Det finns många varianter på hur det är möjligt att bära en dummy eller ett vilt – i yttersta hörnet på dummyn, i vingspetsen eller stjärten på fågeln eller varför inte i svanstippen på kaninen. Allt är möjligt, men det är inte lika effektivt som när man tar ett rejält grepp över hela dummyn eller hela kroppen på viltet. Givetvis vill vi alla ha det där rejäla greppet.

Träna med många olika slags föremål. Det behöver inte vara bara apporteringsföremål, det kan vara alla möjliga slags föremål. Försök få hunden att inse nyttan av att hitta en bra tyngdpunkt. Att träna med stora, tunga dummies kan få en hund med ett löst grepp att ta ett bättre grepp.

Ett annat sätt att få hunden att ta ett mer rejält grepp är att få den att gripa lite snabbare än vad den normalt gör. Här är ett exempel på en övning där vi tränar det:

Koppelapporteringsövning) Lagg ut en apport. Ställ upp med hunden i koppel en bit ifrån apporten. Ladda hunden på apporten. Gå raskt alt spring mot och förbi apporten. Om hunden är snabb ska den hinna plocka upp den annars drar du den med dig därifrån (utan att rycka i kopplet). Om hunden inte hinner brukar de bli lite snopna, men ännu mer laddade inför nästa försök. Oftast gör de ett lite raskare försök att hinna plocka upp apporten nästa gång. Om inte, försök en gång till... Det här ska vara en lekfull och busig övning, som ska göras med glimten i ögat.

Hårt grepp/lek och tugg

När hunden har ett hårt grepp, leker med eller tuggar på apporterna kan det handla om arv, relationsproblem eller tveksamheter inför arbetsuppgiften. Men ofta handlar det om att hunden har fel fokus för uppgiften. Det är troligen för mycket jaktlust inblandat. Om det i sin tur handlar om hur övningen är upplagd eller på hundens ”tolkning” av övningen kan säkert variera.

Försök att få hunden att byta fokus. Istället för att tänka ”jaga efter” och ”leka/döda” ska hunden tänka ”leverera” och eventuell ”belöning”. Genom att bryta ner apporteringen till endast ett gripande, utan att ”leta efter” eller ”jaga efter”, kan vi fokusera på och träna enbart att gripa. Hunden ska lära sig att det är lönsamt att gripa – matte/husse blir nöjd och man kan få belöning om man griper på ett korrekt sätt. Med korrekt beteende menar jag att hunden griper utan tugg eller lek.

Gripa-övning med synlig belöning) ”Plocka upp den så får du det här!”. En form av problembaserad inlärning där hunden ska lista ut att man genom att gripa föremålet får den synliga belöningen. Sitt på marken mitt emot hunden. Lägg ut en synlig belöning (t ex godis i en skål) samt ett apportföremål framför hunden, med ett lagom avstånd mellan dem. Hunden får gärna vara fokuserad på belöningen. Hindra den dock från att ta belöningen i förtid, utan att använda ”nej”. Förbud hämmar kreativiteten och därmed förmågan att lista ut hur man ska göra. Peka på apportföremålet och peppa lite (inte mer än nödvändigt och helst utan kommandon). Om hunden lyfter föremålet – ”Tack!”, ta föremålet - ”Varsågod!”, så får hunden sin belöning. Använder du klicker så klickar du gripandet.

Du kan göra samma övning med hjälp av att hålla i föremålet och belöningen, istället för att lägga dem på marken. Här kan du även variera hur högt eller lågt du håller föremålet och belöningen, vilket påverkar hur hunden kommer att gripa och var hunden kommer att rikta sin förväntan på belöning. Att den riktar sin förväntan på belöning uppåt kan vara till hjälp för den kommande avlämningen.

Den här övningen kan med tiden byggas vidare till att bli en ”hålla fast” och ”lämna av” övning. Men ha inte för bråttom. Det kan vara värt att träna och belöna just gripandet lite extra. Själva gripandet är lite A och O i apporteringen. Att belöna gripandet kommer även att betala igen sig när det gäller inlevereringen.

Låt dig inspireras

Inom tävlingslydnaden bryter man isär, lär in och tränar apporteringen och framförallt gripandet i många små beståndsdelar. I vår jaktapportering jobbar vi med att utveckla medfödda beteenden, vilket handlar om en mindre uppstyrd träning än inom tävlingslydnaden. Men det hindrar inte att man kan låta sig inspireras lite. Så varför inte snegla lite på andra hundträningsdiscipliner?

Ovanstående gripa-övning är ett exempel på en övning som jag själv använder både inom tävlingslydnaden och inom jaktapporteringen.

LEVERERA

När hunden har hittat och gripit apporten ska den leverera den funna apporten till sin förare. Något som inte alltid är helt självklart för alla hundar. Relation och förtroende är viktigt när det handlar om hundens vilja att leverera saker till oss. Många hundar är lite egoistiska och vill ha föremålet för sig själv. De är misstänksamma och tror att vi ska ta det roliga föremålet ifrån dem (vilket vi ju faktiskt slutligen också gör).

Komma in nära

Försök arbeta upp hundens förtroende för dig och uppmuntra hundens vilja att leverera saker till dig. När hunden kommer in till dig med ett föremål, rör dig ifrån hunden och locka in den nära dig. Ta emot hunden och beröm den så länge den har föremålet kvar i munnen. Gör inte en stor affär av avlämningen. Så länge hunden kommer emot dig och vill komma in nära dig med föremålet i munnen är de jätteduktiga. Ha inte för bråttom att ta föremålet från hunden.

Utnyttja situationer när hunden spontant vill komma mot dig, t ex när du kommer hem och hunden glatt vill hälsa på dig. En retriever griper oftast naturligt efter något när den är glad. Låt hunden ta en apport eller en leksak i munnen och beröm den när den kommer mot dig. Vänder hunden bort från dig är du tyst och passiv. Vänder hunden mot dig – beröm igen.

Kroppsspråk

Försök även att tänka på ditt kroppsspråk. Ofta kan vi verka mer hotfulla än vad vi avser att vara. Försök att se dig själv ur hundens perspektiv och fundera på hur den kan uppfatta dig och ditt kroppsspråk. För känsliga hundar är detta extra viktigt att tänka på. Ett exempel på vad hunden kan reagera på är om vi böjer oss över den när vi ska ta emot apporten.

Våra händer är ofta ”bovar i dramat”. Undvik att agera målvakt, d v s ta föremålet från hunden så fort som möjligt innan de släpper det. Håll istället dina händer nära kroppen och locka hunden att komma in nära dig.

Föremålsintresse kontra vilja att leverera

Undvik att stå vid hunden och slänga ut apport/ föremål som du vill att hunden ska hämta. Lägg hellre ut apporterna/ föremålen eller gå ut och kasta föremålen åt sidan. När du slänger ett föremål som hunden ser försvinna bortåt lockar du fram jaktbeteendet i hunden, och därmed föremålsintresset, vilket kan göra det svårare att få hunden att leverera in föremålet till dig.

Det är viktigare att arbeta med viljan att *leverera* än med föremålsintresset. Oftast är föremålsintresset tillräckligt stort ändå, åtminstone när det gäller dummies.

LÄMNA AV

Att med glädje och iver, i full fart ända fram komma och generöst bjuda mig apporten. Att sedan stadigt hålla fast till dess att jag fått ett bra grepp om apporten. ”Tack!” Så ser min ideala bild av en bra inleverering och avlämning ut.

Godis som hjälpmedel

Att använda godis som hjälpmedel är omtvistat för vissa. För mig är det en självklarhet. Vad som är viktigt när man tränar med godis är dock att man är medveten om *vad* man vill belöna och att man lyckas tima sina belöningar så att det är just det man vill belöna som verkligen blir belönat.

När det gäller avlämning använder jag godis både som belöning och som störning. Jag lär mina hundar att för att få godisbiten måste man hålla kvar apporten tills dess att jag tar apporten. Om de släpper apporten för tidigt blir det ingen belöning. En klicker är här väldigt användbar, för de som vill använda det.

Om vi utgår från den ”gripa övning med synlig belöning”, som jag tidigare presenterade, så kan den utvecklas till en ”hålla fast” och ”lämna av” övning. Återigen handlar det om att fokusera på det du vill träna på.

Avlämningen är sista delen i en kedja av beteenden/händelser. Vid eventuella avlämningsproblem, försök analysera var problemet ligger. Vilken del i kedjan är det som inte fungerar egentligen? Vad kan orsaken vara till att den inte fungerar på det sätt vi vill? Försök tänka på vilka detaljer det är som inte fungerar. Vad kan det bero på? Vilka paralleller kan ni se till andra problem ni har? Vilken nivå ligger problemet egentligen på?

VILTINTRESSE

När det gäller vilt och viltintresse kan det variera hur villig hunden är att ta vilt. Försök att träna med vilt ofta. Träna gärna med så många olika slags vilt som möjligt. Vissa hundar har lättare för en viss sorts vilt (stora fåglar, små fåglar, matfåglar, kaniner – kan variera från individ till individ).

Träna alltid med fräscht vilt!

Ovilja att ta vilt

Om hunden är ovillig att ta vilt kan du försöka uppmuntra intresset med hjälp av lek, nyfikenhet och hitta-övningar.

Lek

Jaga efter – gör viltet lite levande, dra den längs marken framför/från hunden och släng iväg den (gärna in bakom en sten eller ett träd eller in i något snår). Vänta ut hunden och se om den lyfter viltet. Om inte, gå dit och ”snuva” hunden på den. Lek lite med den själv och låt den därefter försvinna lite snabbt.

Om hunden apporterar viltet, men ändå är lite skeptisk – avsluta gärna en apportering med att leka lite med viltet. Antingen som en bus-apportering, som hunden får springa och ta eller så låter du viltet försvinna lite snabbt efter leken utan att hunden får ta den eller nosa på den, bara träna lite...

Nyfikenhet

Ladda viltet genom att rikta ditt eget intresse mot viltet, utan att bry dig om hunden. Du ska tycka att viltet är jättekul och intressant och försöka överföra din attityd till hunden.

Lek lite kort med viltet framför hunden och låt det sedan försvinna. Hunden ska inte hinna ta eller nosa på viltet utan bara bli lite nyfiken. Gör den här typen av övning ofta. När hunden börjar bli riktigt intresserad kan den få hinna nosa lite snabbt på viltet, låt det sen snabbt försvinna igen.

Hitta

Göm viltet – låt hunden sitta och titta på, gå ut och göm det på något lite halvsvårt ställe, helst så pass dolt att ni inte har ögonkontakt. Du kan även prova att hänga upp viltet i ett träd, så pass högt upp att hunden måste kämpa rejält för att få ner det. Min erfarenhet är att det är mer sannolikt att hunden tar viltet om den får kämpa lite för att hitta det och för att få tag i det - ”Måste visa matte/husse vad jag hittat”.

Belöningar

Att apportera vilt är för de allra flesta en svårare uppgift än att apportera dummies. Då är belöningen ännu viktigare. Ju svårare uppgift, desto högre lön behöver delas ut - mer beröm, mer glädje från matte/husse, godare godis, roligare leksak.

En god jaktlydnad

Förrutom en god vardagslydnad finns ett par delar som är viktiga för den specifika jaktträningen:

- Visselpipan
- Jaktfot
- Stadga
- Passivitet

För mig handlar dessa om fyra parallella delar i träningen. De presenteras här utan någon slags ordningsföljd.

VISSELPIPAN

Visselpipan är ett effektivt hjälpmedel när man jakttränar och jobbar med hunden på håll.

De vanligaste visselsignalerna:

- Inkallning – hit (2 korta)
- Stopp – stanna och ta kontakt med föraren (1 lång)
- Sök – lägg upp ett litet avgränsat sök där du befinner dig (drill)

Inkallning

Passa på att lägga in en inkallningssignal vid varje måltid. Även när hunden redan står vid dina fötter. Du lär in massor av positiva associationer till din inkallningssignal. Och passa på att lägga in en inkallningssignal varje gång hunden är på väg mot dig och söker upp dig spontant. På så sätt smyger du in din inkallningssignal i en situation där hunden faktiskt redan utför rätt beteende och kan då belöna och ge ännu fler positiva associationer till signalen.

Var rädd om din inkallningssignal. Undvik att använda den i ”omöjliga” situationer. Ibland kan det vara bättre att gå ut och hämta sin hund, om man vet att den inte kommer att komma på inkallning.

Stopp

Att fånga ett spontant beteende från hunden och lägga ett kommando på det är ett mycket effektivt inlärningssätt, som med fördel kan användas för att lära in stoppsignal. Låt hunden springa fritt en bit ifrån dig, invänta att hunden stannar till och tar kontakt med dig – vissla din stoppsignal och belöna, exempelvis genom att kasta en boll över hunden. Tränar du med klicker kan du lägga in ett klick direkt efter stoppsignalen, innan du kastar bollen.

Efter ett tag kan du börja lägga in visselsignalen aningen tidigare. Om du är skicklig på att läsa din hund kan du ana dig till när den är på väg att stanna och ta kontakt med dig. Lägg då in stoppsignalen och belöna snabbt så snart hunden stannar till och tittar på dig. Nästa steg är att lägga in stoppsignalen ännu en aning tidigare. Belöna snabbt, så snart hunden stannar till och tittar på dig.

Du kan även locka fram ett snabbt stannande med hjälp av att låtsaskasta en boll. De flesta hundar är ganska lättlurade och skuttar glatt iväg en bra bit innan de stannar och undrar var bollen tog vägen egentligen – då lägger du in din stoppsignal och belönar med att kasta bollen över hunden. Har du en bollkastare kan du med fördel använda den med samma princip. Du kommer då lättare få ut längre avstånd, vilket är bra eftersom det oftast är på ganska långa avstånd som vi har mest nytta av vår stoppsignal.

Sök

Sök-signalen kommer du att behöva när du dirigerar hunden mot en apport eller ett litet sökområde. Signalen ska betyda att hunden ska slå av på farten och söka intensivt på en liten yta. De flesta använder en drillande signal. Exakt hur den låter kan variera.

Ett effektivt sätt att lära in denna signal är att låta hunden sitta och titta på när du vittrar in ett litet område med en tennisboll. Gå runt och ”dutta” med tennisbollen, gärna i ett område med lite högt gräs. Göm slutligen bollen. Skicka hunden mot området, från kort håll. När hunden söker intensivt lägger du på din sök-signal, d v s vänta ut det önskade beteendet – att söka intensivt på liten yta, och lägg på ditt kommando på det. Om man vill kan man lägga ut fler än en boll.

En variant på samma övning är att istället för att skicka hunden *mot* området, sätta hunden mitt *i* området, backa något och ge hunden ett ”varsågod” och därefter lägga på sök-signalen, när man ser att hunden kommer igång att söka intensivt. Om hunden har sett på när området ”laddats” med tennisboll(-ar) så är den troligen ganska motiverad att börja leta, vilket kommando du använder för att hunden ska börja söka spelar troligen inte så stor roll. Har din hund en kunskap om vad sök-signalen betyder kan du givetvis använda den på en gång istället för ”varsågod”.

Ett litet godissök är också ett bra alternativ för att lära in sök-signalen. Det ger dessutom möjlighet till att lära in söksignal under en lite längre tid.

JAKTFOT

Jaktfot handlar om att få till en stabil transport med sin lösa hund vid vänster sida. Det är inget tävlingslydnadsfot, med den precision som där krävs. Hunden ska vara följsam och kunna gå stadigt vid förarens vänstra sida oavsett vad som händer runtomkring. Samtidigt ska den vara uppmärksam på det som händer, även det till skillnad från tävlingslydnadsfot där man gärna vill ha en hund som håller ögonkontakt med sin förare. Jaktfot handlar om att befinna sig vid sin förarens vänstra sida tills dess att man får kommando att göra något annat, helt enkelt.

Det finns dock likheter med tävlingslydnadsfot i hur man kan se på träningen. Att bryta isär momentet till dess beståndsdelar och lära in och träna de olika delarna är något som många gör inom tävlingslydnaden, bl a när det gäller tävlingslydnadsfot. Men hur många tänker på samma sätt när det gäller jaktträningen och när det gäller jaktfot? Jag tror återigen att det finns mycket att lära genom att låta sig inspireras av andra hundträningsdiscipliner.

Beståndsdelar

Exempel på några av de beståndsdelar som ingår i jaktfot – att hitta position vid vänster sida, att hålla position vid vänster sida och då även snabbt kunna vända sig i olika riktningar, att vara följsam vid förarens sida och följa den väg föraren väljer (inte tvärtom), samtidigt som hunden är uppmärksam på det som händer runtomkring.

Position

Att lära hunden att hitta position vid vänster sida, att hålla position och att snabbt kunna vända sig i olika riktningar kan man till stor del göra på samma sätt som i tävlingslydnadssträningen. Med hjälp av positionsträningsövningar såsom ”u-svängen” eller ”metkroken” (kärt barn har många namn) och därefter även ”stjärt-in” kan man lära hunden att det är lönsamt att söka upp och hålla sig vid förarens vänstra sida. Inledningsvis kan man styra in hunden i position med hjälp av en godisbit. Vägen in till vänster sida går i form av en u-sväng eller en metkrok, därav namnen. När hunden börjar lära sig vad det handlar om jobbar man successivt bort hjälperna. (Mer om dessa typer av övningar, och mycket mer, finns att läsa i Kenth och Niina Svartbergs fantastiska tävlingslydnadsbok ”Med sikte på 10:an”, som jag varmt kan rekommendera.)

För att rikta fokus utåt istället för mot föraren kan man t ex använda en dummy, som man lägger framför hunden. När hunden kommit in i position och har fokus mot dummys – låt hunden få ett "apport" eller ett "varsågod".

Följsamhet

Genom att aktivt träna hundens följsamhet kan vi lära hunden att följa oss, och inte hamna i situationen där vi som förare börjar följa hunden. Jag tror många känner igen sig i att ha man har börjat följa hunden för att dölja sitt bristande jaktfot. Vad gör vi inte för att få det att se så bra ut som möjligt i en jaktprovssituation? Men med ganska enkel träning kan vi träna hunden till att bli en mer följsam hund.

Välj en annorlunda väg än den hunden tror att ni ska ta - vik åt sidan, gå till höger om en sten eller en rotvälta och låt hunden få jobba lite för att följa dig. När hunden aktivt söker upp dig – belöna. Växla tempo och låt hunden anpassa sig till ditt tempo. När den anpassar sitt tempo och faller in i position vid din sida – belöna.

Vana

Om man redan tidigt tar sig vanan att alltid ha hunden vid vänster sida när man ska ut och träna jakt, lös eller i koppel/kortkoppel, kan man med hjälp av vanans makt lära hunden att hålla sig vid vänster sida. Om man dessutom kombinerar det med att uppmärksamma och belöna önskvärt beteende så kan man ganska snart få resultat.

Övning

Övning ger färdighet, något som även gäller jaktfotträningen. Trots det, är det sällan vi lägger upp och gör övningar för just detta. Det blir liksom en bisak. Men om du funderar igenom vad som krävs, vilka störningar och detaljer som är viktiga för just din hund så tror jag att alla kan hitta på ganska bra övningar. Här är två exempel:

Transport mellan två apporter) Ta med hunden vid vänster sida. Lägg ut en apport, som ni lämnar där, gå minst 25 meter bort (gärna längre) och lägg ut en till apport, som ni lämnar där. Gå mot apport nummer 1. Om hunden går i en bra position vid din vänstra sida, med fokus framåt mot apporten – skicka hunden på den. Om hunden inte går i en bra position, har fel fokus eller kanske är lite för het i ditt tycke – gör helt om och gå mot apport nummer 2 istället. Du kan vända och vandra mellan dessa två apporter tills dess att du får fram det beteende du tycker är bra och belöna då med att skicka hunden mot den apporten ni är på väg mot.

Skogsrunda) Lämna din hund, gå en sväng i ett skogsparti, gå tillbaka till hunden och ta nu med hunden på denna lilla runda under ett jaktfot-kommando. Hunden kommer garanterat tro att du har lagt ut något därute och kommer troligtvis vara både uppmärksam och koncentrerad på dig som förare. Ta tid på dig, jakta dig inte igenom rundan, och belöna gärna med små godisbitar längs vägen när du tycker att hunden går bra.

STADGA

Med stadga menas att hunden ska klara av att stanna kvar även med störningar runt omkring sig, något som är användbart även i vardagslydnaden, men extra viktigt inom jaktlydnaden. Ju hetare hund, ju högre krav på stadgan. Här lönar det sig verkligen att vara lite petig i sin träning.

Störningar

När hunden behärskar "stanna kvar" kan du börja lägga in lite lätta störningar. Arrangera störningar du själv kan styra över. Kommendera hunden att "stanna kvar", gå i en båge framför hunden och släng/släpp en eller flera bollar eller dummies, som du sen lugnt går och plockar upp själv. Anpassa nivån på övningen så att hunden lyckas, samtidigt som ni ändå tänjer gränsen för vad hunden klarar.

Om hunden reser sig, markera snabbt med rösten att hunden gör fel, gå fram och sätt hunden på samma plats som tidigare (inte en decimeter längre fram åt det håll hunden strävar) och upprepa övningen. Eventuellt kanske du bör minska svårighetsgraden något om det var för svårt för hunden.

Gå gärna tillbaka till hunden lite då och då och belöna lugnt med en liten godisbit, utan att avbryta övningen.

Du kan även låta hunden sitta vid din sida och låta en kompis gå och slänga/släppa bollar, enligt samma princip. Målet är att hunden ska förstå ”stanna kvar” så väl att den klarar det oavsett störning och oavsett var du befinner dig.

Attityd

Själv har jag ytterligare ett kriterium utöver att hunden ska stanna kvar – jag vill att den ska ha rätt attityd till situationen. Målet när det gäller stadga är att den ska få en lugn och accepterande attityd. Att den sitter och trampar med framtassarna och hässjar är för mig fel attityd, då har den en för hög förväntan.

Hur får jag då fram rätt attityd? Öva ofta, gör övningarna lagom svåra och lagom långa. Den här typen av övningar kan vara jobbigare än vad vi tror för hunden. Sluta i tid, innan hunden är för trött. Var lite petig med att hunden ska sitta kvar på den plats där du lämnat den. Det är inte OK att trampa och hasa sig framåt decimeter efter decimeter, gå tillbaka och sätt om hunden och gör om övningen.

Avsluta övningen på ett lugnt sätt. Det är en lugn övning, där matte/husse ska utstråla lugn, belöningarna ska vara lugna och även avslutningen ska vara lugn. Det här är en alldeles utmärkt avslutningsövning på ett träningspass.

PASSIVITET

För att spara på energin är det viktigt för hunden att kunna koppla av och vara passiv mellan aktivitetspassen. Dessutom ska hunden kunna vara tyst, något som inte alltid är så lätt. Har jag en het hund måste jag hitta ett sätt att få kontroll på och kunna rikta hundens energi åt rätt håll, d v s på att arbeta när man *får* arbeta och att *inte* försöka få arbete när man *inte* ska arbeta.

Belöna lugn

Uppmärksamma och belöna hunden när den är passiv och lugn med ett lugnt och lågmält ”bra” gärna kompletterat med en godisbit. Att belöna för att hunden är passiv är något som kanske inte känns helt naturligt. De flesta av oss är mer inriktade på att belöna aktiva beteenden, men det kan vara bra att även lära hunden att passivitet lönar sig. Det är både svårt och krävande att vara passiv och är väl värd all belöning. Att äta har dessutom en lugnande effekt.

Att kunna vara tyst

Lär din hund att pip/oljud inte lönar sig – pip ger *aldrig* någon aktivitet, tvärtom. Vänta ut hunden (om det går) och beröm lugnt när den blir tyst. Skapa inte en dialog – svara inte hunden när den piper/låter! Vänd hellre bort huvudet lite demonstrativt och gäspa, rör dig långsamt, blinka, slicka dig om munnen (lugnande signaler). Om du ska säga åt din hund när den låter så måste du göra det i inledningsskedet, d v s precis när den börjar låta. Ju längre den får låta ju mer ”omedveten” om sitt pipande blir den.

Om du har en hund som piper - undvik alltför hetsande situationer, som riskerar att öka på pipet/ljudet. Ofta blir påfrestningen/svårigheten och frustrationen för stor. Skapa en lugn träningsmiljö och träna med kvalitet, ensamma eller med assistans av träningskompisar. Träna upp hundens stadga och förmåga att vänta på sin tur utan träningsällskap, bara du och hunden. Här lägger du grunden till att senare kunna arbeta tillsammans med andra hundar.

Pip och annat oljud handlar oftast om för hög förväntan. Ofta är hundarna ganska snabba på att få en uppfattning om *var* de förväntar sig att få göra något roligt. Hunden har klart för sig vart den ska och är helt fokuserad på att ta sig dit.

Vänd på klacken

Ett effektivt sätt för att försöka vända denna förväntan, så att hunden istället blir mer uppmärksam och koncentrerad på sin förare, är att preparera alternativa aktiviteter åt andra håll.

En alternativ aktivitet kan t ex vara en gömd dummy eller ett litet godisök, som man lagt ut åt ett annat håll än det håll där hunden förväntar sig en aktivitet.

Gå mot den plats där hunden förväntar sig en aktivitet, om hunden piper, är för het eller helt enkelt har, i ditt tycke, fel attityd – vänd på klacken och gå åt det andra hållet. Om hunden då samlar ihop sig och tar kontakt med dig vid din sida, kan du belöna med att skicka den mot en av de alternativa aktiviteterna, som du preparerat. Var du lägger ribban för vad som är rätt och fel beteende eller attityd är upp till dig.

Även i en situation där hunden sitter vid din sida kan det vara effektivt att vända på klacken och gå åt andra hållet om hunden börjar pipa, blir för het eller om den får fel attityd. Det kan vara i en situation när hunden sitter och tittar på när andra hundar arbetar eller i en stadgetränningsövning, där hunden sitter vid din sida och det arrangeras störningar runt omkring er. Hunden kan sedan få en ny chans att titta på det som händer. Om den klarar det denna gång, beröm och belöna med en godisbit och gå sedan till någon av de andra preparerade aktiviteterna och låt den arbeta där. På så vis får hunden belöning för att den håller sig lugn, men du dämpar förväntan genom att låta den arbeta vid någon av de alternativa aktiviteterna. Jag har själv blivit förvånad över hur snabbt hundarna fattar detta koncept, bara man är noggrann och konsekvent.

Gå ut i skogen och läs tidningen

Skogen blir lätt en laddad plats. Det är ju där vi oftast tränar. För att minska den höga förväntan kan det vara bra att regelbundet gå ut i ”den laddade skogen” och göra ingenting. Sätt dig på en stubbe och läs tidningen. När hunden tröttnar på att vänta på att något ska hända och istället lägger sig ner och kopplar av kan ni gå hem igen.

Att kunna koppla av

Att lära hunden att koppla av och spara på sina krafter till dess att de verkligen behövs är en viktig del. Försök så tidigt som möjligt hitta rutiner för hur ni kan träna på att koppla av. Inledningsvis är det något som ni kan göra hemma i störningsfri miljö, men med målet att det även ska fungera ute i olika miljöer, även i samband med träning.

Varva upp och varva ner

Testa att busa och varva upp din hund, med hjälp av lek, för att sedan dämpa och varva ner hunden och få den att ta det lugnt och koppla av, kan vara en bra träning för både hund och förare. Du kan genom att bli en bra lekledare lära dig hitta såväl hundens på-knapp som hundens av-knapp i en situation som inte har någon arbetsmässig betydelse.

”Ryggsäcken”

Eva Bodfäldt har utvecklat en övning hon kallar för ryggsäcken. Den går ut på att hunden själv ska förstå att det lönar sig att bli lugn och passiv. Sitt ner och ta in hunden mellan dina knän på ett lugnt och tryggt sätt. Håll ena handen under hakan eller på bröstet på din hund. Släng ut en godisbit någon meter framför hunden. Håll i din hund tills du känner att den ”ger upp” och slappnar av. Belöna med att ge ett varsågods på godisbiten. Börja träna i lugn och störningsfri miljö. När hunden behärskar det kan du successivt söka upp mer störningar och allt svårare miljö.

Valpen

Om du har en liten valp kan du träna samma sak genom att ha valpen liggande i famnen. Klia den gärna på bröstet eller på magen, vilket har en lugnande effekt. Släpp ner valpen när den är lugn och avslappnad. Släpp aldrig ner den när den sprattlar och kämpar för att ta sig ner/ur ditt grepp. Börja träna i lätta situationer, när den är trött eller mätt, då den lätt kan slappna av. Dina händer kan vara bestämda, men din röst bör vara lugn och snäll.

Lugnt avslut

Genom att ta för vana att alltid avsluta ett träningspass med en lugn stund innan ni går hem eller går till bilen kan du ge hunden ett sista intryck av träningspasset som präglas av lugn. Du kan gärna sitta och klappa eller massera din hund så att den blir helt lugn innan ni går därifrån. En del hundar kanske t o m somnar.

Om man är ute på ett längre träningspass kanske det kan vara bra att ta en sån här lugn stund någonstans mitt i träningen också, i kombination med fika för de tvåbenta kanske? Sista intrycket av ett träningspass är viktigt, nåt som kan vara värt att tänka lite extra på.

Lycka till med er träning!

Inspirationskällor och boktips:

- Eva Bodfäldt ”Apportering - utveckla retrieverns medfödda anlag för apportering” (videofilm)
  - Lena Bratsberg-Karlsson, Memea Mohlin ”Retrievern som apportör”
  - Sten Christoffersson ”Fågelhundar – dressyr och jakt” (bok + videofilmer)
  - Eva Bodfäldt artikel Canis nr 6/03 ”Apportering – va kul!” (finns även på: www.hundkonsulten.se)
  - Eva Bodfäldt ”Kontaktkontraktet” (bok + DVD)
  - Niina och Kenth Svartberg ”Med sikte på 10:an”
- + Inspiration från kurs/träning med Eva Bodfäldt, Anita Norrblom, Lasse Johnsson, Lena Bratsberg-Karlsson, Peggy Westerlund, Helena Lindström, och från alla givande diskussioner med träningskompisar.

© Susanna Hallgren